

«па структуры аб'ёмней, чым квантэмы, і, што ўжо істотна, мае загалоўкі» [1, с. 119]. Сапраўды, наяўнасць загалоўкаў дае пэўны накірунак вытлумачэння тэксту, своеасаблівым чынам дапамагае лепш зразумець твор у адпаведнасці з аўтарскай задумай. У квантэмах такой «падказкі» няма, таму чытач мусіць абапірацца цалкам на свае ўласныя асацыяцыі і ўяўленні. Больш аб'ёмная структура дазваляе суаднесці некаторыя злэсы з пункцірамі, якія ўяўляюць сабой кароткую характарыстыку пэўнага імгнення жыцця, уражанне ад яго. Злэсы таксама ў пэўнай ступені нагадваюць верш. Пра гэта сведчыць даволі вялікі памер некаторых злесаў («З-пад рукі», «На першым снезе», «У белай кашулі» і г. д.) і большая дэталёвасць апісання. На нашу думку, варта праводзіць паралелі не столькі паміж злэсамі і вершамі (паколькі першыя не маюць рыфмы), колькі паміж злэсамі і версэтамі, якія можна аб'яднаць наяўнасцю пэўных элементаў сюжэта і дзеючых персанажаў.

Як бачна, злэсы сапраўды можна лічыць адметным, але маладаследаваным жанрам у творчасці А. Разанава. Формай і адсутнасцю знакаў прыпынку яны нагадваюць квантэмы, а паводле аб'ёму і наяўнасці сюжэтных элементаў набліжаюцца да версэтаў. Важнай адзнакай з'яўляецца і прысутнасць назвы ў кожнай злэсы.

Літаратура

1 Штэйнер, І. Ф. Уводзіны ў невымоўнае: філасофія паэзіі Алеся Разанава / І. Ф. Штэйнер. – Мінск : Выдавецкі дом «Звязда», 2013. – 352 с.

Э. С. Дараішэвіч

Навук. кір. В. А. Ляшчынская,

д-р філал. навук, прафесар

ВЫКАРЫСТАННЕ АСОБНЫХ ЛІТАР-КАМΠΑНАНТАЎ У БЕЛАРУСКІХ ФРАЗЕАЛАГІЗМАХ

Пры знаёстве з фразеалагічнымі адзінкамі (ФА) беларускай мовы мы звярнулі ўвагу на наяўнасць ФА з кампанентам-найменнем літар розных алфавітаў. Зразумела, філолагу стала цікава, што гэта за літары, іх паходжанне і прычыны адбору іх пры ўтварэнні ФА. Бо «ў аснове ўтварэння ФА ляжыць адбор кампанентаў-лексем, якія ў дафразеалагічным выкарыстанні служылі назвай пэўных сімвалаў, выступалі ключавымі словамі» [1, с. 119]. І такія літары-кампаненты чытаем у многіх ФА, сярод якіх *ста́віць кро́пкі над “і”* – ‘канчаткова высветліць усё, не пакідаючы нічога недагаворанага, даводзячы ўсё да лагічнага канца’; *прапі́саць іжыцу* – ‘суро́ва правучыць каго-н., жорстка расправіцца з кім-н.’; *ні на ё́ту* – ‘ніко́лькі, нічу́ць’; *ведаць на яць* – ‘вельмі добра, цудоўна’.

Так, іжыца была апошняй літарай царкоўнаславянскай і старой рускай азбукі, яе трэба было пры напісанні слоў адрозніваць ад літар **и** (васьмірычнае) і **і** (дзесяцірычнае) пры абазначэнні аднаго і таго ж гука [і] [2, с. 210], што было складаным і вяло да шматлікіх памылак і пакаранняў. Адсюль і выраз *прапі́саць іжыцу* з новым значэннем.

У ФА *ні на ё́ту* выяўляем грэцкі аналаг літары **і**, а выраз паходзіць з евангельскага тэксту пра непарушнасць і недапушчальнасць ніякіх змен у рэлігійных наказах Майсея.

ФА *ведаць на яць* (назва літары **Ѣ, ѣ**) утрымлівае кампанент-літару кірыліцы і глаголіцы, якая была пазней ліквідавана (1917 г.). А раней трэба было завучыць мноства слоў «на яць», паколькі ў адных словах пісалася **е**, у другіх – **ѣ**. Хто адрозніваў іх, той быў выдатным вучнем. ФА набыла значэнне ‘выдатна, цудоўна’ ведаць што-небудзь.

Аналіз такіх ФА даводзіць гісторыю, выяўляе ролю літар розных моў, што сведчыць пра значэнне пісьма ў жыцці чалавека.

Літаратура

1 Ляшчынская, В. А. Крытэрыі адбору слоў як кампанентаў фразеалагізма пры іх утварэнні / В. А. Ляшчынская // «Святло душы і таленту Святло»: зб. навуковых артыкулаў /

рэдкал.: А. М. Ермакова (гал рэд.) [і інш.]; М-ва адукацыі Рэспублікі Беларусь, Гомельскі дзярж. ун-т імя Ф. Скарыны. – Гомель: ГДУ імя Ф. Скарыны, 2016. – С. 116–122.

2 Карский, Е. Ф. Славянская Кирилловская Палеография / Е. Ф. Карский. – М.: Наука, 1979. – 494 с.

А. И. Додонова

Науч. рук. **О. Н. Мельникова,**

канд. филол. наук, доцент

ДЕТСКИЕ РЕЧЕВЫЕ ИННОВАЦИИ НА ФОНЕТИЧЕСКОМ УРОВНЕ

В процессе освоения языка каждый ребёнок проходит свой путь, в ходе которого совершает систематические и индивидуальные ошибки. Первым этапом, на котором могут проявиться детские речевые инновации, становится фонетический уровень языковой системы. Рассмотрим наиболее частотные ошибки детей на этом уровне, опираясь на собранный нами языковой материал, принадлежащий детям от года до трёх лет.

Многие дети первоначально используют в своём лексиконе слова с открытыми слогами, чтобы облегчить произношение сложных для артикуляции слов, чем обусловлено усечение конечного согласного с целью открыть слог: *баба*, *ба* [бабушка], *деде* [дедушка], *фитаталья* [фиолетовый], *титилика* [мотоцикл]. Некоторые сочетания согласных затруднительны для детской артикуляции, и когда ребёнок вынужден использовать сложные для произношения слова, он модифицирует их, создавая удобную форму вокализации: *Кандалёк* [Таганрог], *кумичка* [клубничка], *бадод*, *тибибот* [бутерброд], *тактай*, *такталь* [трактор].

На этапе перехода от слоговой коммуникации к словесной неизбежным в речи детей становится метатезис: *о~~ра~~жневый*, *ко~~ф~~нета*, *то~~де~~а*, *ба~~м~~шаки*, *по~~т~~чи*. Близким метатезису является добавление согласного в конце слова: *автобу~~ст~~*, *телевизор~~т~~*.

Явление субституции также является довольно частотным для детских словесных вокализаций. При этом чаще всего на месте отсутствующего звука возникает «звук, наиболее тождественный по артикуляционным свойствам» [1, с. 43]; к примеру, [Л] является субститутом [Р]: *лыба* [рыба], *тлактол*, *такталь* [трактор], *боловик* [боровик], *тланвай* [трамвай]. Явление субституции могут привести к своего рода гиперкоррекции, сравн.: *рошадка* [лошадка], *рублю* [люблю]. Отмечены также новаторские образования слов путём сложения предлога и существительного: *придёт с надом*, *там ваптека*, *атакси едет*.

Таким образом, в каждый период своего развития ребёнок проходит индивидуальный путь постижения родного языка, однако способы этого постижения зачастую становятся общими для совершенно разных детей.

Литература

1 Гвоздев, А. Н. Вопросы изучения детской речи / А. Н. Гвоздев. – М.: Детство-Пресс, 2007. – 472 с.

Д. А. Дробышевская

Науч. рук. **И. Б. Азарова,**

ст. преподаватель

ВЛИЯНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОПЫТА НА ТВОРЧЕСТВО ПИСАТЕЛЯ

«Творчество – деятельность, направленная на создание... ценностей» [1, с. 523]. В основе любого художественного произведения лежит личный опыт. Одна из разновидностей личного опыта – профессиональный опыт. Профессиональный опыт влияет на литературное